

04.06.2015

הודעה לעיתונות:

המדינה לא תעניש חוקרי שב"כ שביצעו עינויים: "לא להפריע לחוקרים בשגרת עבודתם"

ב-2007 הביאו חוקרי שב"כ את אביו ואשתו של מחמוד סוויטי למתקן החקירה בו היה עצור, בשיטת עינוי של "שימוש בבני משפחה" הנחשבת לעבירה פלילית. למרות שפרקטיקת העינויים הזו נאסרה על-ידי בג"צ ב-2008, קבע בית המשפט העליון שהחוקרים לא ייענשו. מאז 2001 הוגשו כ-950 תלונות על עינויים ליועץ המשפטי לממשלה. אף חקירה פלילית לא נפתחה.

בתיק, שמתנהל מאז פברואר 2007, הודתה המדינה כי חוקרי שב"כ הביאו את אביו ואשתו של מחמוד סוויטי בניגוד לנהלים למתקן החקירה וגרמו לו להאמין שהם עצורים ועוברים עינויים בגללו. עקב כך ניסה סוויטי להתאבד. למרות שמשמעות הודאת המדינה הינה שהחוקרים ביצעו עינויים, קבע בג"צ אתמול (03.06) כי לא ניתן לפתוח בחקירה נגד המענים משום שעבר זמן רב מידי מאז המקרה.

המדינה טענה שהחוקרים כבר המשיכו בשגרת עבודתם ושלו היו יודעים מוקדם יותר שיחקרו אותם היו מכלכלים את צעדיהם אחרת. בית משפט קיבל את טענתם, וקבע שסוויטי לא דרש מוקדם מספיק לפתוח בחקירה. בכך התעלם בג"צ מהעובדה שמרגע שהתברר שנעשה שימוש באמצעי חקירה פסולים- המדינה מחויבת לפתוח בחקירה גם מבלי שתוגש לה תלונה בעניין.

סוויטי נעצר בפברואר 2007 והוחזק במצב של מניעת מפגש עם עורך דין למשך 41 יום. במהלך החקירה הובאו בני משפחתו למתקן החקירות "עציון" באמתלה שהוא זקוק לבגדים נקיים להחלפה. אביו של סוויטי הולבש בבגדי אסיר והוצג לו מצג שווא שהם עצורים. עקב כך ניסה סוויטי לשלוח יד בנפשו, בין היתר באמצעות הטחת ראשו בקיר.

בעתירה לבג"צ בשנת 2008 דרש הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל, בהתייחס למקרהו של סוויטי, להפסיק את השימוש בבני משפחה בחקירות – שימוש העולה לכדי עינויים לפי החוק הבינלאומי.

במסגרת ההליכים בעתירה שהוגשה אז, המדינה הודתה כי החוקרים שעינו את סוויטי השתמשו באמצעים שהיו אסורים לפי הדין הקיים: וכי כשאין עילת מעצר נגד בן המשפחה, אין מקום ליצור מצג שווא כלפי הנחקר כאילו בן משפחתו עצור ומעונה. עוד הודתה המדינה כי סוויטי לא היווה פצצה מתקתקת וכי אפילו "הגנת הצורך" – הטענה שבאמצעותה לרוב מנסה המדינה להצדיק עינויים (בניגוד להוראות הדין הבינלאומי) - לא תקפה במקרה שלו. סוויטי למעשה עונה רק כדי להשיג הודאה בהליך הפלילי שהתנהל נגדו.

בעקבות הליכים אלו היועץ המשפטי לממשלה חידד את הנהלים והדגיש את האיסור על שימוש בבני משפחה כפי שבוצע במקרה של סוויטי.

למרות הפסיקה העקרונית, לא נפתחה חקירה כלפי המענים של סוויטי ולא בוצעה כלפיהם שום פעולת ענישה – למרות שמעשיהם הינם בניגוד לדין ומהווים עבירות פליליות מובהקות.

ב-7 השנים האחרונות מתקיימים הליכים משפטיים שהגיש הוועד, באמצעות עו"ד סמדר בן נתן ועו"ד מיכל פומרנץ, בדרישה לחקור את מעניו של סוויטי. היום קיבל בג"צ את עמדת המדינה וקבע כי החוקרים שעינו את סוויטי לא ייענשו, משום שעבר זמן רב מידי מאז המקרה וכי סוויטי והוועד לא דרשו חקירה קרוב מספיק לאירוע. בית המשפט הציע לוועד למחוק את העתירה.

על אף שבמשך כל שנות הדיון במקרה סירבה המדינה להציג בפני הוועד נגד עינויים ראיות הנוגעות למקרה, היום בדיון הציגה המדינה לראשונה חומרים מתיק החקירה מהם עולה שסוויטי ניסה להתאבד פעם נוספת עוד לפני שבני משפחתו הובאו למתקן החקירה. גם אם נכון הדבר – החוקרים היו צריכים להימנע עוד יותר משימוש בפרקטיקה שתוביל עציר אובדני לנסיין התאבדות.

הגדרה של עינויים לפי החוק הבינלאומי היא ניסיון מכוון לגרום כאב וסבל נפשי או פיזי כדי להוציא הודאה מאדם. מקרהו של סוויטי עונה להגדרה זו. הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל מאוכזב מהחלטת בית המשפט, וסבור שלא ייתכן שחוקרים שביצעו עינויים ימשיכו בשגרת עבודתם ללא סנקציה – כאשר מהות ההליך הפלילי הוא בדיוק להרתיע אותם מפני המשך באותו "שגרת עבודה" בלתי חוקית ובלתי מוסרית.

החלטה זו, שמונעת ענישה ממענים, משרישה את תרבות העינויים ואת חסינות המענים בישראל ומכשירה מעשי עינויים בישראל.

גם החלטה של היועמ"ש כי לא ניתן להשתמש בבני משפחה בחקירות היא חסרת שיניים כאשר המענים יודעים שלא יוטלו עליהם סנקציות גם אם ישתמשו באמצעי חקירה פסולים המהווים עינויים. הוועד קורא להפסקה לאלתר של העינוי של שימוש בבני משפחה ולהסרת חסינות המענים.

רקע נוסף:

סוויטי נעצר ב-2007 בחשד לגרימת מוות במכוון (שזו עבירת הרצח בנוסח שלה תחיקת הביטחון), ניסיון לגרימת מוות בכוונה, וחברות ופעילות בהתאחדות בלתי מותרת (והורשע בכך במסגרת הסדר טיעון).

בהליכי המעצר בביהמ"ש הצבאי המדינה אמרה שלא חוקרים אותו "חקירה תחת הגנת הצורך" – שהמשמעות היא שהוא לא פצצה מתקתקת. לפי ועדת לנדוי, עינויים בישראל מותרים רק במקרה של פצצות מתקתקות.

בגלל האופן בו גבו את ההודאה – בעינויים – המדינה הסכימה למאסר של 22 שנה ולא מאסר עולם, מה שמצביע על חוסר האפקטיביות של עינויים – בנוסף לחוסר המוסריות והחוקיות – ככלי חקירה וענישה.

עניינו של מחמוד סוויטי נדון בבג"צ כבר שמונה שנים בארבע עתירות: ב-2007 הוגשה עתירה בדרישה להפסיק שימוש בבני משפחה כלפי סוויטי, ב-2008 הוגשה עתירה עקרונית כנגד הפרקטיקה, ב-2011 הוגשה עתירה כנגד ההחלטה שלא לפתוח בחקירה פלילית. בסיום הבג"צ הזה נקבע שצריך להגיש ערר, הוגש ערר – לקח למדינה 14 חודשים לענות ולדחות אותו – ואז הוגשה העתירה הנוכחית, ב-2014.

הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל 02-566-9608

לפרטים נוספים:
